

Педагогічні основи використання нетрадиційних технік у роботі з молодшими школярами

Людмила Шульга, канд. пед. наук, доцент,
Запорізький національний університет

План

- Вплив нетрадиційних технік на свободу самовираження і розвиток творчого мислення.
- Позитивні емоції та формування стійкого інтересу до образотворчої діяльності.
- Розвиток дрібної моторики.
- Пізнання навколишнього світу засобами дослідження властивостей різних матеріалів.
- Основні принципи використання нетрадиційних технік.
- Структура заняття з використанням нетрадиційних технік

Вплив нетрадиційних технік на свободу самовираження і розвиток творчого мислення

Використання нетрадиційних технік у роботі з молодшими школярами є ефективним педагогічним інструментом, який забезпечує розвиток творчого мислення, підтримує свободу самовираження та сприяє гармонійному особистісному розвитку дитини.

Ігрова природа малювання

Пізнання світу й самопізнання

Фантазування

Чуттєве сприймання

Моделювання

Організація

Комунікація

Позитивні емоції та формування стійкого інтересу до образотворчої діяльності (у роботі з молодшими школярами)

1. Роль емоцій у навчально-творчій діяльності молодших школярів

•Позитивні емоції:

- активізують пізнавальну діяльність;
- сприяють кращому засвоєнню художніх умінь і технік;
- формують ціннісне ставлення до мистецтва;
- підтримують навчальну мотивацію.

•Нетрадиційні техніки (монотипія, граттаж, кляксографія, друкування різними матеріалами тощо) створюють умови для:

- зняття напруження («страху помилки»);
- включення в діяльність навіть невпевнених учнів;
- переживання радості від процесу і результату.

Позитивні емоції та формування стійкого інтересу до образотворчої діяльності (у роботі з молодшими школярами)

2. Позитивні емоції як основа стійкого інтересу

- Інтерес до образотворчої діяльності у молодших школярів формується через поєднання:
 - емоційного задоволення;
 - пізнавальної зацікавленості;
 - відчуття успіху.
- Позитивні емоції забезпечують:
 - перехід від зовнішньої мотивації до внутрішньої;
 - бажання експериментувати і досліджувати;
 - формування стійкої навчальної активності;
 - розвиток самостійності та ініціативності.
- Особливість нетрадиційних технік:
 - результат часто є неочікуваним, що викликає здивування і радість;
 - процес має дослідницький характер;
 - відсутня жорстка «правильність», що знижує тривожність.

Позитивні емоції та формування стійкого інтересу до образотворчої діяльності (у роботі з молодшими школярами)

3. Психолого-педагогічні механізми впливу

- Емоційне залучення через новизну. Нові матеріали та способи дії викликають інтерес і позитивні переживання.
- Ситуація успіху: кожна робота має унікальність; учень відчуває власну спроможність; зростає впевненість у своїх можливостях.
- Пізнавальна інтрига: «Що станеться, якщо...?», експерименти з фарбами, фактурами, інструментами.
- Емоційно-ціннісне підкріплення: схвалення вчителя; обговорення робіт; демонстрація результатів (виставки, презентації).

Позитивні емоції та формування стійкого інтересу до образотворчої діяльності (у роботі з молодшими школярами)

4. Умови формування стійкого інтересу

- ✓ Позитивний психологічний клімат: підтримка, доброзичливість; відсутність страху помилки.
- ✓ Баланс свободи і педагогічного керівництва: учитель задає напрям, але залишає простір для творчості; варіативність виконання завдань.
- ✓ Інтеграція емоційного і пізнавального компонентів: пояснення властивостей матеріалів; зв'язок із навколишнім світом.
- ✓ Рефлексія діяльності: обговорення: «Що було цікаво?», «Що здивувало?»; формування вміння оцінювати власну роботу.
- ✓ Систематичність використання технік: регулярне включення нетрадиційних прийомів; поступове ускладнення завдань.

Позитивні емоції та формування стійкого інтересу до образотворчої діяльності (у роботі з молодшими школярами)

5. Методичні прийоми створення позитивного емоційного фону

Проблемні запитання («Як можна намалювати дощ без пензлика?»);

Дослідницькі завдання (змішування кольорів, експерименти з фактурами);

Елементи гри (роль «митця-дослідника»);

Міжпредметні зв'язки (мистецтво + природознавство);

Використання музики та візуальних стимулів;

Міні-виставки та презентації робіт;

Парна та групова робота.

Педагогічні результати. Застосування нетрадиційних технік у роботі з молодшими школярами сприяє:

- формуванню стійкого інтересу до образотворчого мистецтва;
- розвитку креативного та критичного мислення;
- підвищенню навчальної мотивації;
- розвитку емоційного інтелекту;
- формуванню впевненості у власних можливостях.

Розвиток дрібної моторики молодших школярів засобами нетрадиційних технік зображення

Дрібна моторика у молодшому шкільному віці:

- активно розвивається;
- безпосередньо пов'язана з формуванням графічних навичок (письма);
- впливає на мовленнєвий розвиток, увагу, мислення.

Розвинена дрібна моторика сприяє:

- формуванню каліграфічного письма;
- розвитку координації рухів і просторового орієнтування;
- підвищенню уваги та працездатності;
- розвитку мовлення (через взаємозв'язок моторики і мовленнєвих центрів мозку);
- формуванню самостійності в діяльності.

Недостатній розвиток може призводити до:

- швидкої втомлюваності руки;
- труднощів у письмі;
- зниження навчальної мотивації.

Нетрадиційні техніки зображення є ефективним засобом розвитку моторики:

- залучають різні групи м'язів руки;
- забезпечують різноманітність рухів (натиск, обертання, розтягування, притискання);
- поєднують рухову і сенсорну діяльність;
- мають ігровий характер, що підвищує мотивацію.

Нетрадиційні техніки зображення та розвиток дрібної моторики молодших школярів

№	Нетрадиційна техніка	Які рухи розвиває	Характер моторних дій	Педагогічний ефект
1	Пальчиковий живопис	Рухи окремих пальців, координація	Притискання, розмазування, постукування	Розвиток чутливості, свободи рухів, зняття напруження
2	Малювання ватними паличками (пуантилізм)	Точність рухів, координація «рука-око»	Крапкові дотики, ритмічні рухи	Формування акуратності, контролю рухів
3	Кляксографія (з роздуванням)	Контроль рухів кисті, дихання	Нанесення плям, напрям руху повітря	Розвиток координації, уяви, регуляції рухів
4	Ниткографія	Узгоджені рухи обох рук	Притискання, витягування нитки	Розвиток координації, плавності рухів

Нетрадиційні техніки зображення та розвиток дрібної моторики молодших школярів

№	Нетрадиційна техніка	Які рухи розвиває	Характер моторних дій	Педагогічний ефект
5	Друкування штампами (овочі, губки, листя)	Сила натиску, ритмічність	Притискання, повторювані рухи	Формування контролю сили, ритму
6	Малювання піском / манкою	Тонкі рухи пальців	Проведення ліній, насипання, розрівнювання	Сенсорний розвиток, координація
7	Граттаж (процарапування)	Точність, сила натиску	Подряпування, ведення ліній	Розвиток витривалості, графомоторних навичок
8	Малювання губкою	Узгоджені рухи кисті	Притискання, тампонування	Розвиток сили та контролю рухів

Нетрадиційні техніки зображення та розвиток дрібної моторики молодших школярів

№	Нетрадиційна техніка	Які рухи розвиває	Характер моторних дій	Педагогічний ефект
9	Малювання зубною щіткою (набризк)	Дрібні рухи пальців	Проведення пальцем по щітці	Розвиток дрібної моторики, координації
10	Аплікація з рваного паперу	Щипкові рухи	Розривання, наклеювання	Розвиток сили пальців, точності
11	Малювання долоньками	Узгоджені рухи кисті та пальців	Притискання, повороти руки	Розвиток загальної моторики кисті
12	Пластилінографія	Сила пальців, координація	Розминання, скочування, розмазування	Зміцнення м'язів руки, підготовка до письма

Розвиток дрібної моторики молодших школярів засобами нетрадиційних технік зображення

Розвиток дрібної моторики через художню діяльність сприяє:

- мовленнєвому розвитку (активізація мовленнєвих центрів);
- когнітивному розвитку (аналіз, планування дій);
- емоційному розвитку (зняття напруження, задоволення);
- творчому мисленню (пошук нових способів зображення).

Використання нетрадиційних технік забезпечує:

- покращення графомоторних навичок;
- підготовку руки до письма; розвиток точності та координації рухів;
- підвищення інтересу до навчальної діяльності;
- формування впевненості у власних можливостях.

Нетрадиційні техніки зображення є ефективним засобом розвитку дрібної моторики молодших школярів: поєднують рухову, сенсорну та творчу активність, сприяють гармонійному розвитку дитини та створюють сприятливі умови для успішного оволодіння письмом і навчальною діяльністю загалом.

Пізнання дітьми навколишнього світу засобами дослідження властивостей різних матеріалів

Образотворча діяльність із використанням нетрадиційних технік, стає:

- засобом дослідження властивостей матеріалів;
- способом пізнання закономірностей навколишнього світу;
- формою інтеграції мистецької та пізнавальної діяльності.

Основні властивості, які досліджують діти:

- колір і можливість змішування (фарби);
- текстура (гладка, шорстка, сипка);
- щільність і пружність (папір, картон, пластилін);
- плинність (вода, фарба);
- здатність залишати слід (штампи, нитки, листя);
- взаємодія матеріалів між собою (фарба + вода, фарба + сіль тощо).

Нетрадиційні техніки мають великий потенціал для організації елементарної дослідницької діяльності, оскільки: передбачають експериментування; викликають пізнавальну інтригу; стимулюють постановку запитань; сприяють формуванню причинно-наслідкових зв'язків.

Дослідження за допомогою цікавих способів зображення

З кольоровими матеріалами, з класичними матеріалами й інструментами та без них.

Пізнання дітьми навколишнього світу засобами дослідження властивостей різних матеріалів

Пізнання через художню діяльність відбувається завдяки:

- Сенсорному досвіду: дитина «відчуває» матеріал руками; формується чуттєва база знань.
- Дослідницькій активності: учні пробують різні способи дії; самостійно відкривають властивості.
- Пізнавальній мотивації: інтерес виникає через новизну і експеримент.
- Узагальненню досвіду: формуються елементарні висновки; з'являється здатність переносити знання

Дослідження за допомогою нетрадиційних матеріалів

Основні принципи використання нетрадиційних технік

1. Принцип творчої свободи і самовираження: відсутність жорстких зразків; можливість вибору способів виконання; заохочення індивідуального стилю.
2. Принцип емоційної насиченості діяльності: організація занять повинна викликати:
радість, здивування, інтерес; позитивні переживання від процесу і результату.
3. Принцип діяльнісного підходу: учень виступає активним суб'єктом діяльності, а не пасивним виконавцем.
4. Принцип дослідницької спрямованості: нетрадиційні техніки використовуються як засіб пізнання. Реалізується через: проблемні запитання («Що буде, якщо...?»); спостереження і висновки; експерименти з матеріалами.
5. Принцип варіативності та доступності: використання різних технік і матеріалів; адаптація завдань до вікових можливостей; поступове ускладнення діяльності.

Основні принципи використання нетрадиційних технік

6. Принцип інтеграції освітніх галузей: поєднання мистецтва; природознавства; мовленнєвого розвитку; математики.
7. Принцип орієнтації на процес, а не лише результат: Головне — не кінцевий продукт, а: активність дитини; спосіб виконання; творчий пошук.
8. Принцип індивідуалізації та диференціації: врахування: рівня розвитку моторики; темпу роботи; творчих здібностей учнів.
9. Принцип безпечності та комфортності – забезпечення: безпечних матеріалів;
зручної організації робочого місця; позитивного психологічного клімату.
10. Принцип педагогічної підтримки. Роль учителя: не оцінювати жорстко, а підтримувати; спрямовувати, а не нав'язувати; стимулювати рефлексію.

Структура заняття з використанням нетрадиційних технік (у роботі з молодшими школярами)

Основні етапи заняття

1. Організаційно-мотиваційний етап (вступ)

Мета: створити позитивний емоційний настрій, зацікавити учнів.

Зміст:

емоційне налаштування (вітання, міні-гра);

створення проблемної ситуації або інтриги;

оголошення теми у цікавій формі.

Методи і прийоми: загадка, казкова історія; демонстрація незвичайного зразка; запитання типу: «Як це зроблено?».

Результат: виникнення інтересу і готовності до діяльності.

Структура заняття з використанням нетрадиційних технік (у роботі з молодшими школярами)

2. Актуалізація опорних знань і досвіду

Мета: пригадати попередній досвід, підготувати до нового матеріалу.

Зміст:

бесіда про матеріали, техніки;

обговорення спостережень з життя;

встановлення зв'язків із попередніми знаннями.

Методи: запитання-відповіді; міні-дискусія; демонстрація матеріалів.

Структура заняття з використанням нетрадиційних технік (у роботі з молодшими школярами)

3. Ознайомлення з новою технікою / способом дії

Мета: сформувані уявлення про нову техніку.

Зміст:

показ способу виконання;

пояснення послідовності дій;

акцент на властивостях матеріалів.

Особливість:

демонстрація має бути короткою і наочною, без надмірної деталізації.

Методи: показ учителя; відеофрагмент (за потреби); частково-пошукове пояснення.

Структура заняття з використанням нетрадиційних технік (у роботі з молодшими школярами)

4. Дослідницько-експериментальний етап

Мета: дати можливість учням самостійно дослідити техніку.

Зміст:

пробні дії з матеріалами;

експерименти (змішування, натиск, рух);

пошук різних варіантів виконання.

Методи: завдання типу: «Спробуй змінити...»; «Що буде, якщо...?»; індивідуальні міні-дослідження.

Результат: усвідомлення властивостей матеріалів через практику.

Структура заняття з використанням нетрадиційних технік (у роботі з молодшими школярами)

5. Самостійна творча діяльність учнів

Мета: створення власної художньої роботи.

Зміст:

виконання завдання;

реалізація творчого задуму;

використання нової техніки.

Особливості:

індивідуальний підхід;

можливість варіативності;

педагог виступає як консультант.

Структура заняття з використанням нетрадиційних технік (у роботі з молодшими школярами)

6. Рефлексивно-оцінювальний етап

Мета: усвідомлення результатів діяльності, формування самооцінки.

Зміст:

обговорення робіт;

аналіз процесу («що вдалося», «що було цікаво»);

підкреслення індивідуальності кожної роботи.

Методи: «відкрита галерея»; взаємооцінювання (без критики); запитання для рефлексії.

Структура заняття з використанням нетрадиційних технік (у роботі з молодшими школярами)

7. Підсумок заняття

Мета: узагальнення знань і емоційне завершення.

Зміст:

коротке підбиття підсумків;

акцент на нових знаннях і враженнях;

створення позитивного завершення.

Нетрадиційні техніки малювання

Вплив на розвиток творчих здібностей

Розвиток креативності

Вільне самовираження

Розвиток сенсорних здібностей

Формування естетичного смаку

Розвиток дослідницьких вмінь

Технопарк художньо-педагогічних ідей

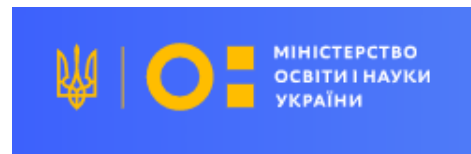

Сучасні заклади освіти
Дванадцята міжнародна виставка

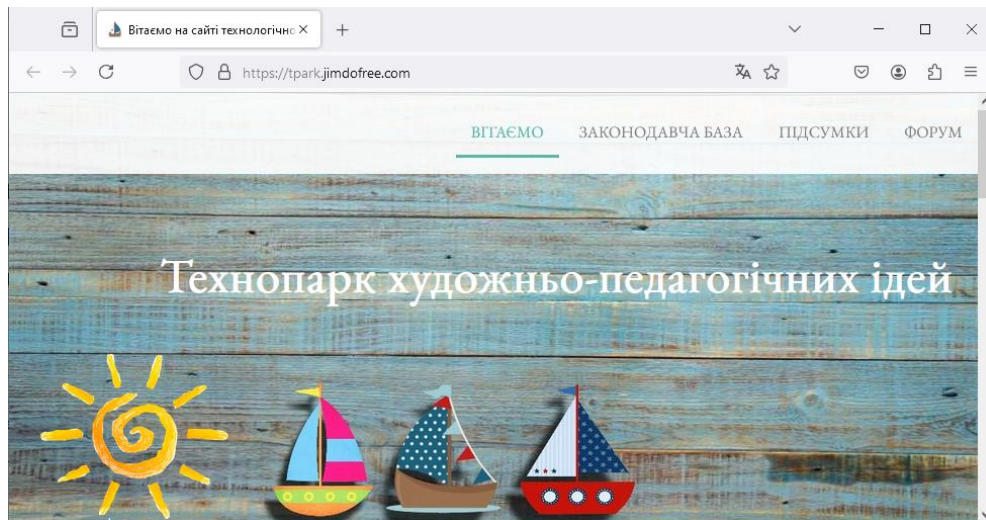

International exhibition
World Edu
WWW.VSOSVITA.COM.UA

31 березня - 2 квітня 2021 року Тел.: +38 044 498-42-04, +38 067 656-51-89, E-mail: expo@vsvit.com.ua

tpark.jimdofree.com

Вітаємо на сайті технологічне X +

https://tpark.jimdofree.com

ВІТАЄМО ЗАКОНОДАВЧА БАЗА ПІДСУМКИ ФОРУМ

Технопарк художньо-педагогічних ідей

Інформаційні джерела

1. Сайт Людмили Шульги:
detyart.jimdofree.com
2. Технопарк художньо-педагогічних ідей:
tpark.jimdofree.com

